

tas recensetur a Guillelmo Britone, in fine suæ *Philippidos*.

O si Gualterus illo, vel Ægidius esset
Tempore! quam clare niteant tua bella cothurno!
Totus Alexander, et qui processit ab illo
Antiochus, bis sexque duces plebs esse dolebunt
Respectus splendore tui : succumbet et ipsa
De te composito mordax gira pigra libello,
Horum si similem mereatur habere poetam.

Hic Ægidius anno circiter isto 1200 scripsit *Instructionem puerilem* in quinque libros digestam, quam Ludovico Philippi Augusti filio adhuc parvulo dedicavit, qua eum ad amorem virtutis exemplo Caroli Magni adhortatur : unde opus istud *Carolinum* inscripsit. Habetur ms. in insigni bibliotheca Colbertina, codice 4507, cui titulus litteris minio exaratis : *Incipit Carolinus (31) Ægidii scriptus ad instructionem illustris pueri Ludovici Franciæ regis filii*. Alium operis hujus ms. codicem habuit Parisiis Jacobus Mentelius, quem transcripsit Marquardus Gudius manu sua, dum Parisiis hæreret, ut constat ex catalogo bibliothecæ dicti Gudii, qui a. 1706, in-4°, Kiloni impressus est apud Bartholdum Reutherum. Illic enim inter mss. codd. 354, in-4°, pag. 572, dicti catalogi. Prologus aliquot carminum.

Interius si quam videatur habere medullani,
Hoc jam præmissis adjiciatur opus.

Initium libri primi.

Primus apostolici studio declarat honoris,
Septennem Carolum gessisse insignia regis.
Subdit ut ante pater rex est de consule factus,
Hilduicus subsedit iners, in claustra reclusus, etc.

Hic ad calcem libri quinti de professoribus ex urbe Parisina oriundis agit, ut eorum retundat injuriam, qui aiebant nullos viros doctos, ex ipsa urbe, ubi constituta esset Academia, esse oriundos. Hos refert sæculum iv *Historiæ Universitatis Parisiensis*, ad a. 1198, fol. 526 et 527, tanquam saventes et

(31) Prodiit *Carolini* liber quintus, sed mutilus, inter *Scriptores Chesnii*, tom. V; integrior postea in *Recueil des historiens de France*, tom. XVII. Edit.

(32) Fallitur Oudinus. Hanc Historiam scripsit

A honori Parisiensium consulentes. Idem Gilo seu Ægidius Parisiensis, poeta sui temporis habitus insignis *Historiam primæ expeditionis Hierosolymitanæ* post Fulconem libris iv absolvit (32), quos habes in Collectaneo *Historicorum Franciæ* Andreæ Duchesnii, tomo IV, p. 898, sub hoc titulo : *Incipit liber quartus a Domino Gilone Parisiensi, cum cæteris sequentibus eleganter scriptus*. Usus est versibus leoninis, ut Fulconem quem excipiebat imitaretur.

Interpolavit quoque et emendavit *Auroram* (ita dictum opus Petri de Riga) scholarum pulpita jam occupantem, meliorique ordine disposuit. Habetur hæc *Aurora Petri Rigæ* cum commentariis M. Ægidii Parisiensis, ms. in bibliotheca S. Victoris ad muros Parisiensis littera KKK. 27, fol. 62. Prologus Ægidii qui *Auroram* correxit, incipit : *Fraternæ charitatis quasi quamdam sapit dulcedinem, et in Domino jacit quis cogitatum suum*, etc. Hæc autem leguntur in præfatione codicis ms. Paulinæ bibliothecæ Lipsiensium.

Scire cupis, Lector, et cætera, quæ jam supra leguntur apud Leyserum.

[Hæc inter alia *Auroræ* adjecit Ægidius : 1° Præfationem metricam, ad Odonem Parisiensem episcopum, quam ex codice Helmstad. exhibet Leyser, p. 737; 2° Epilogum. Excipit Epilogum narratio quædam quæ quidam Ægidii nomen non præfert, ei tamen non incommode adjudicatur. Eam edidit laudatus Leyserus, p. 740.

Adnectitur et *Auroræ* ejusdem Ægidii tractatus *De pæna infernali metricus*, ibid., p. 742.

Mysterium de agno paschali per Mag. Ægidium, velut singulare scriptum adducitur inter codices mss. quos G. Laudus donavit bibliothecæ Bodleianæ, quod tamen non nisi excerptum quoddam ex *Aurora* esse videtur.]

Gilo alter Parisiensis, S. R. E. cardinalis, Tusculanus episcopus, qui anno 1142 obiit : vide *Patrologiæ* t. CLXXIII, et *Histoire littéraire de la France*, tom. XVII (in-4°, Firmin Didot. 1852), pag. 26 et 36.

FRAGMENTA

EX LIBRO PETRI DE RIGA CUI TITULUS :

AURORA,

VARIIS IN LOCIS OBITER INSERTA

Cum ÆGIDIJ Paris. additionibus.

I. — PROLOGUS PROSAICUS.

(Fabric. *Biblioth. med. et inf. Lat.*, V, 277.)

Erequens sodalium meorum petitio, cum quibus

D conversando florem infantia exegi, ut librum Geneseos stylo metrico depingerem, et inde aliquas Allegorias elicerem, instanter persuasit. Ad hanc

fateor suasionem animus meus in dubio pependit, incertus an scriberet an obmutesceret. Virēs enim ingenii tanto operi minime sufficere considerabam. Sed alia de parte petitioni sodalium obviare formidabam. Neque enim fas erat offendere illos, cum quibus in scholis ab infantia conversatus sum, eum quibus grammaticæ libros percurri, et Ciceronis aureos flores legi, et elegi, et Labyrinthium Aristotelis non filo Dædali sed Filio Dei duce introivi aliquantulum, inspexi, sed non penitus introivi. Assidua ergo sociorum prece vel potius fraterna charitate devictus, opus injunctum arripui, cogitans historiam Genesis versibus texere, studensque de ipsa aliquas allegorias elicere, tanquam nucleum de testa, granum de palea, mel de cera, ignem de fumo, medullam de ordeo, vinum de azymo. In quo opere ita studui desudare, ut videas quadam consonantia sibimet concordare, s. Christi margaritam cum Moysi adamante, flores Ecclesiæ cum herbis Synagogæ, aurum Christianorum cum ferro Judæorum, legem novam cum lege antiqua, molam cum mola, rotam cum rota. Porro visum est etiam huic libello juxta operis tenorem hoc nomen congruenter imponere: *Aurora*. Nec immerito. Sicut enim Aurora terminum nocti imponit; principiumque diei adesse testatur; sic et libellus iste tenebras umbrarum et veteris legis obscuritates discutens veritatis fulgore et allego-
 riarum scintillis micantibus totus refulgeat. Vel ideo certe tam clari nominis majestate hanc paginam insignivi, quia sicut angelus, teste historia quam percurro, post luctamen nocturnum locutus est ad Jacob: *Dimitte me, aurora est*, sic et ego post luctamen et laborem, quem in hoc opere exercui, quodammodo libellum meum ejusdem verbo allocutus sum: *Dimitte me, Aurora est*, quasi dicatur, finem impono huic operi, quia figuras et umbras explicui, et veritatis fulgor patenter illuxit.

H. — PROLOGUS METRICUS.

(LEYSER, p. 701.)

Initium mundi: quales in origine prima
 Traxit ab artificis conditione vices;
 Quæ fabricæ contenta dedit; quæ semina rerum;
 Omne creatoris munus opusque Dei.
 Quodam chirographo Moyse duce carminis hujus.
 Est animus motus commemorare mei.
 Hujus adhuc putei, velut eruderator in altum.
 Ad typici sensus vim penetrare volo.
 Sic quæ figurali mysteria clausa sigillo
 Sensibus historicis elicitorus ero.
 Nec quam nil operer sed sic magis optima secter.
 Ridiculo debent seria nostra legi.
 Credo supervacuo non indulgere labori.
 Credo lectori, credo valere mihi.
 Consona nam cum sint fidei nostræque saluti.
 Hæc ego non alio ducor amore loqui.

(53) Forte *Mythologi*.

A His ego fraternum meritis mihi venor amorem.
 His ego munificum venor habere Deum.
 Da, tua facta, Deus, ut prosequar ore fideli
 Et sit sermo tuus vatis in ore tui.
 Tu gressus dispone meos. Tu pectus adauge.
 Tu sensus aperi. Tu plue verba mihi.
 Porro sit mecum, qui se fidei profitetur
 Esse receptorem, Christicolamque tuum.
 Myntologi (53) cedant, et apud gymnasia vatum
 Hic habeant primum præcipuumque locum.
 Hic rerum figens oculum simul ire videbit
 Grammaticos apices, eloquiumque sacrum.
 Hic adhibens studium juxta genus omne Latinum
 Dicendi inveniet elicietque modum.
 Ergo poetarum potius quam dicta canora
 B Hic tibi proponi turba scholaris ama.
 Hic tibi magna seges ubi qui semel inspexit, et si
 Primo discredet, postea nemo neget.
 Sustineas igitur, et me procedere fas sit,
 Si fieri possit, invidere, pace tua.
 Nam nihil efficeres, ubi tot tutoribus uti
 Spero; sed esset opus claudere labra tibi.
 Hæc, ut præmisi jam, nunc dicenda videto
 Lector et hoc vigili primitus aure nota.

III. — PROLOGUS METRICUS ALTER, Qui est Ægidii Parisiensis, et præmittitur Novo Testamento.

(LEYSER, p. 757.)

Incipit prologus ad Odonem Parisiensem episcopum.

Utile cum dulci studio miscere satagi,
 Quando hæc inclusi mystica lege metri.
 Ex se res quod ametur habet. Modulatio præstat,
 Ut magis e facili possit in aure hibi.
 Nil æque cupio, quantum ut sit fructus in istis,
 Mentem lectoris ædificasse mei.
 Res ideo tractare sacras post illa reducor,
 Quæ quondam ex animo forte fuere levi.
 Sicque decebat, nisi tot jam ante negotia lusi,
 Ut cuperem vel nunc ad meliora rapi.
 Munus ab Ægidio missum tibi suscipe, quæso,
 Magne pater, præsul Parisiensis, Odo.
 Sæpe aliquo volui vobis servisse videri,
 D Nec satis adverti, quomodo posset agi.
 Donec eo libro, qui bibliotheca vocatur,
 Causa ad rem faciens, et satis apta, datur.
 Vulnificabat enim defectio magna libellum,
 Cui neque quæ decuit janua prima fuit.
 Post faciens saltum, de paschali nihil agno
 Dixit. In hoc languens, deficiensque, loco.
 Forsan materia est nimis ardua visa canenti.
 Forsitan et fessus rapuit actor onus.
 Quocirca, a sociis crebro multumque rogatus,
 Istum defectum tollere velle. Tuli.
 Insuper in libris Tobix, Judith, et Esther,
 Et Machabæorum, mystica multa dedi.
 Post toto veteri supplevi in corpore legis,

Ut magis adverti, quidquid abesset ibi.
 Quidquid non remis visum est debere quod auri,
 Id plerique suis inseruere libris.
 Deinde Evangelio, quidquid quasi fessus omittit,
 Maxima supplendi cura laborque fuit.
 Totque fuere, qui hæc perscribere vix ego gessi
 Spem, si tentarem, posse nocere mihi.
 Postea collegi per singula, quæ caput idem
 Textus, et expositor promptus ubique fui.
 En ego perscripsi vobisque in minima misi,
 Sicut dilecto præcipuoque pater.
 Non quia non esset modulus faciendus ad aures
 Tanti pontificis ardui ore chely.
 Verum materiæ pro majestate putentur
 Sicut quæ deceant et satis apta dari.
 Sunt nonnulla quibus, veniam peto non bene mis-

[sis

Sed fuit id fieri lege necesse metri.
 Esse etiam clemens optatur ad omnia lector
 Nam neque inest elegis forma venusta nimis.
 Nec cito prosiliant nosci in commune, sed ante
 Privati incipiant et sine teste legi.
 Imo sub examen veniant prius. Inde favorem
 Sub titulo vestro, si meruere, ferant.
 Tunc tandem dicant esse hæc supplemina nostra.
 Ac tu lector ubi sic decet esse nota.
 Nam quia sum libri consutor factus ubique
 Versiculis nostris prætitulatur aens.

IV. — FRAGMENTA EX GENESI.

(LEYSER, p. 727.)

*Gen. II. Perhibet auctor primam linguam Hebræam
 fuisse, Adamum, somno immisso, prophetam factum,
 visionesque suas scripto tradidisse.*

Mox Deus adduxit animantia singula terræ:
 Præbeat ut cunctis nomina rebus Adam.
 Hebraiceque loquens imponit nomina rebus
 Omnibus ille. Prior illa loquela fuit.
 Post in Adam misit virtus divina soporem.
 Non somnus, sed erat exstasis, ille sopor.
 In qua perspicuæ causas vidisse supernas
 Fertur, et evigilans inde propheta fuit.
 Judicium per aquam, per flammam, vidit, et ortum
 Christi prædidicit, Ecclesiæque fidem.
 Ista prophetiæ mysteria novit ibidem.
 Inque suis libris hæc reseravit Adam.

*Gen. III. Adamum ex terra Damascena creatum
 perhibet:*

Post ejecit Adam Deus extra, de paradiso
 In terram, cujus pulvere factus erat.
 Inque Damasceno campo, de quo prius illum
 Transtulerat, posuit, cultor ut esset ibi.

*Ibid. Statuit Eliam et Enochum in paradysum ter-
 restrem venisse:*

Obstruitur paradysus, et ignea spatha, tuendo
 Pro ligno vitæ, ponitur ante fores.
 Ac ideo gladius versatilis esse refertur,
 Quod tandem vellet hunc removeere Deus.

A Helias et Enoch paradysum cum subiere,
 Præbuit ad tempus ille remotus iter.
*Gen. IV. Tremorem capitis signum Caino a Deo da-
 tum dicit:*

Dat Deus ergo Cain signum, cito ne perimatur,
 Et motus capitis, et tremor, illud erat.

Ibid. Nomen uxoris Caini revelat:

Ille vagus in terra Noth cum conjuge mansit.
 Conjugis illius Calmana nomen erat.

*Ibid. Adamum columnas futurorum indices posuisse
 refert:*

Et quasi novit Adam primum dixisse: futurum
 Judicium duplex: scilicet ignis, aquæ,
 In geminis artem scripsit, posuitque, columnis.
 Exstitit hæc laterum. Marmoris illa fuit.

B Ut non hæc per aquam pereat; non illa per ignem
 Si sit deficiens una sit una manens.

Ut nobis Josephi declarant scripta: columnam
 Marmoream tellus Syrica servat adhuc.

Ibid. Quomodo musica inventa sit exponit:

Aure Jubal varios ferramenti notat ictus.
 Pondera librat in his. Consona quæque facit
 Hoc inventa modo prius est ars musica, quamvis
 Pythagoram dicant hanc docuisse prius.

*Ibid. Lamechi historiam variis circumstantiis
 auget:*

Lamech venator jaculo pollebat, et arcu:
 Qui videndo diu lumine pauper erat.

Hic, pro deliciis pecorum, vel pellibus, arcum
 Gestabat. Carnis non erat usus adhuc.

C Hujus erat ductor juvenis, cujus documento
 Vulnerat ille Cain, dum putat esse feram.

Rem Lamech discit. Dolet, et transverberat arcu
 Hinc juvenem, cujus livida membra facit.

Post Lamech metuens merita, vidensque, quale
 Jure Cain poenæ supplicioque datus:

Cœperat uxores ipsum ne forte necarent,
 Aut male tractarent, extimuisse suas.

Idque verebatur, quod eis odibilis esset,
 Ut jam difficilis decrepitusque senex.

Ergo volens super hoc seipsum præmunire per
 Talia conjugibus insimulare studet.

D De peccante Cain punitio septupla fiet;
 Per septem decies septupla poena mei est.

*Gen. IV. Adamum luxisse mortem Abelis per centum
 annos refert:*

Jam post Abel, quem centum luxerat annis,
 Uxorem rursus ingravidavit Adam.

Jusserat hoc Dominus carnem sumpturus, et illam
 Nolens de reproba sumere carne Cain.

Cap. XIX. Quatuor cum Sodoma periisse urbes narrat:
 Post hæc præmissa Sodomam forat ignis, et urbes
 Quatuor æquales æqua ruina trahit.

Quinque ruunt urbes, Dominusque pluit super illas
 Ignem flammivomum, sulphureosque globos.

Cap. XXVIII. Scalæ Jacobi XII assignat gradus:
 Illa gradus habuit quasi bisenos: quia bissex

Exstant discipuli, qui docuere fidem.

Cap. xxxvii. De pulchritudine Josephi pronuntiat hæc :

In vultus alios vigili minus usa labore
Hinc natura dedit, quidquid habebat opum.
In pueri vultus tantum fuit illa decoris
Prodiga. Post munus pene remansit inops.
Commendant pueri decus : os roseum; gena flo-

[rens;

Scintillans oculus; mens pia; pura caro.
Os; lumen; dentes : imitatur; reddit; adæquant :
Pura; nitens; niveum : lilia; sidus; ebur.

Gen. xxxix. Illiciti Putipharis erga Josephum amoris mentionem facit :

Sulphureo vitio dicitur esse notatus
Phutiphar iste fuit captus amore Joseph.
Nam qui scit, quos non laqueo prædetur amoris
Os, in quo certant lilia mista rosis.
Magnus habebatur antistes regis. Eoque
Phutiphar a vitio non alienus erat.
Nunc etiam tales absorbet, eoque laborant,
Qui mundi regimen et loca summa tenent.

V. — EX LIBRO EXODI.

Exod. xxvi. Occasione circulatorum aureorum quinquaginta numerum librorum canonicorum profert :

Ex auro circuli decies sunt quinque parati,
Per quos velorum copula facta fuit.
Circulis auratis decies sunt quinque notati
Libri, quos implent aurea verba Dei.
Quot circuli, tot sunt libri. Nova lex habet octo.
Lex antiqua tenet cum quater octo decem.
Isti terdeni libri sunt et duodeni
Antiquæ legis, si numerando legis.
Quinque Moys; Josue; Judex; Paralipomenon; Job;
Bis bini Regum; Ruth; David; et Salomon;
Ezechiel; Daniel; Isaias; Jeremias;
Esdras; Philo; Syrach; plena vigore Judith;
Hester amoena genis; Tobias; et Machabæi;
Scripta prophetarum sunt duodena simul;
Nempe Neemiæ dedit hospitium liber Esdræ;
Et Ruth iudicibus hospita facta subest (34);
Scriptorisque sui Baruch librum Jeremias
Post libri recipit posteriora sui.
Hinc Evangelii scriptores quatuor augent
Librorum numerum continuantque suos.
Post Apocalypsis, Paulique volumen, et Actus
In numerum veniunt, canonicusque liber.
Postea de libris novi fœderis clarius :
Hebræos libri quadraginta duo ditant.
Octo libris vernat plebs tua, Christe Jesu.
Ex Evangeliiis sunt libri bis duo. Quintus
Est Apocalypsis mystica verba gerens.
Sextus apostolicos luce liber exserit actus,
Septimus et Pauli scripta profunda nimis.
Ultimus ex scriptis Jacobi, Petrique, Joannis
Et Judæ, trahitur conseriturque liber.

(34) Ruth liber jam superius numeratus fuit, isque si tollatur calculus ad XLI non XLII assurgit.

A Ex. xxxiii. De Israelitarum angelo tutelari hæc habet :

Audierat Moses : Tecum meus angelus ibit;
Hunc petit, ut melius indicet illud ei
Genti cuique suus custos datur angelus. Hinc est,
Quod gens Judææ sub Michael jacet
Nemo nisi Michael adjutor in omnibus istis.
Exstitit. In libris hoc Danielis habes.

VI. — EX LIBRIS REGUM.

III Reg. iv. De sapientia Salomonis :

Invenit voces, quibus adjuvare solebat
Ægrorum morbos, subsidiumque dabat.
Obvia spiritibus invenit verba malignis,
Inde fugabat eos non remeare sinens,
Deque characteribus fuit auctor, quos pretiosis
B Insculpsit gemmis, mira potenter agens.
Quos cum radice, quam novit, naribus ægri
Ponens, pellebat dæmonis omne genus.
Cap. x. Reginam Austri de ligno crucis aliqua prædixisse auctor perhibet :
Post reditum regina suum quod dicere præsens
Noluit, hoc absens per sua scripta docet.
Indiciis certis regi post nobile lignum
In saltus positum nuntiat esse domo :
In quo privetur vita pendens homo, ejus
Pro nece jus regni perdet Hebræa tribus.
Hoc metuens Salomon rex, intra viscera terræ
Abscondit lignum, delituitque diu.
Donec promeruit piscina probatica circa,
C Christe, tuum tempus istud habere sibi.
Esse crucem dicunt hoc lignum mobile, ejus
Virtus exstinxit lumen, Hebræe, tuum.

VII. — EX LIBRO RUTH.

Ad Ruth festinat Petri stylus hujus ut actus
Depingat tenui carmine sermo brevis.
In terra Judæ sub quodam iudice plebem
Cœpit confundens ægra vigere fames.
Hac urgente fame timet Elymelec. Fugit. Exit
De Bethlem, remanens in regione Moab.
Uxor adhæret ei Noemi, puerique gemelli,
Hic Maalon, Chelion ille vocatus erat.
Sed vir ibi Noemi viduam moriendo reliquit
Cum pueris. Sponsam duxit uterque puer.
D Dicitur hæc Orpha, Ruth dicitur illa. Decemque
Post annos sponsis mors viduavit eas.
Effundit lacrymas, profert suspiria, natis
Orba suis mulier, et viduata viro.
Has lacrymas redimit ridentis gratia famæ,
Quæ terram Judæ narrat habere cibos.
Ergo redire parat. Redeuntem gente relicta
Ruth sequitur. Sequitur et simul Orpha comes
Has Noemi remanere monet : Non est meus, inquit,
Ut vester, populus, participesve Dei.
Sed neque de vobis possum sperare nepotes.
Natos quos genui mors tulit una duos.
Audit, et abscedit, et tunc redit Orpha, sed illam
Ruth sequitur, quamvis illa resistat ei.

Hanc licet impediatur Noemi, jubeatque reverti
 Ad populum, tamen hæc instat, et inquit ei :
 At quemcunque locum disponis pergere, pergam.
 Qui Deus, aut populus, est tuus ille meus.
 Quæ te suscipiet morientem terra, sepulcrum
 Post metam vitæ conferet illa mihi.
 Ruth sanctam notat Ecclesiam de gentibus ortam
 Quæ primum coluit idola plena dolis.
 Nunc colit et recolit sacra vera, Deamque fatetur
 Hunc solum, sancti quem coluere patres.
 Quæ perventuram se sperat, quo caro Christi
 Conscendit, postquam pertulit ille crucem.
 Ruth Noemi sequitur, cum gens conversa priore
 Moribus et meritis est imitata patres.
 Intrat cum Noemi Ruth terram plebis Hebrææ.
 Cum nova cœperunt hordea falce meti.
 Hæc petit arva Booth, ubi spicas carpit eundo,
 Obsequiis gratam se facit esse suis.
 Est ibi dispositum propter sua fata, quod illam
 Ex Abrahæ genitus semine ducat homo,
 Et qui dicatur in stirpe propinquior illi,
 Sed vir talis eam ducere posse negat.
 Mox alii cedit, et se discalceat ille,
 Seque suo privat jure, locoque suo.
 Iste Booth : Dominus vobiscum; primus ad illos
 Dixit, qui segetes falce secante metunt.
 Laude favente decem majorum Ruth datur illi :
 Namque secundus erat iste propinquus ei.
 Hunc attende locum tu qui legis ista. Joannis
 Baptistæ formam continet iste locus.
 Nam velut iste prior cognatus se negat illam
 Ducere, sed post hæc jungitur illa Booth.
 Sic et præcursor, quem plebs credebatur Hebræa
 Christum : Non Christus nominor, inquit eis.
 Est sponsus, quem vos nescitis, et ejus amicus
 Stat foris, et gaudens credit, et audit eum.
 Hoc verbo se præcursor discalceat : ejus
 Corrigiam non sum solvere dignus, ait.
 Hocque modo Christus se calceat, hujus amictu
 Carnis dum regitur, ut sociemur ei.
 Ergo Ruth Ecclesiam, signatque Booth Crucifixum.
 Jungitur illa Booth : jungitur ista Deo.
 Majorumque decem benedicit sermo duobus,
 Ut det eis fructum, qui dare cuncta potest.
 Hic notat illa decem benedictio, quod benedicti
 Gens salvanda Jesu nomine semper habet.
 Nomen cerne Jesu : jota littera prima vocatur,
 Demonstratque Jesum, significatque decem.
 Vita per hoc nomen datur omnibus, et benedicti
 Absque Jesu solo nomine nemo potest.
 Ille Booth generavit Obeth de Ruth. Pater iste
 Efficitur Jesse. Fit pater iste David.

VIII. — EX LIBRO JUDITH.

Nabuchodonosorem cum Cambyse eundem fuisse do-
cet in libri Judith prologo his verbis :
 Eustochio Paulæque favens Hieronymus Actus
 Transtulit insignes historiamque Judith.
 Qui magis ex sensu sensum, quam verba secutus

A Ex verbis, egit scripta labere suo.
 Rex Nabuchodonosor Cambises dictus in anno
 Regni bis sexto grande peregit opus.

IX. — LIBER ESTHER.

(BARTHUS, *Adversaria*, lib. xxxi, cap. 15, p. 1456,
 in-fol. Textum Barthii emendavimus ope codd.
 Helmstad., quorum varias lectiones affert Leyse-
 rus in *Historia poetarum mediæ ævi*, p. 697.)

Donec ad Æthyopum terras veniatur ab Indis
 Rege sub Assuero subdita terra fuit.
 Huic soli regi regio centena ministrans
 Prona jacens humilis sub pede regis erat.
 Susis in urbe thronum posuit, quæ quaslibet urbes
 Non est æquales passa fuisse sibi.
 B Tertius annus erat regni, cum larga paravit
 Prandia rex ducibus principibusque suis.
 Præstitit hic epulum centum septemque diebus.
 In regis celebri sidereaque domo.
 Quam festiva fuit domus hæc si consulis actus
 Regis Alexandri scire legendo potes.
 Præbebat robur argentea massa columnis
 Quas manus artificis sculpserrat arte nova.
 Tectum fulgebat instar cœli cameratum
 Cum cœlo certans pene decore pari.
 Illic ridebant vincentes sidera gemmæ,
 Lux inerat thalamis sidereusque nitor.
 In septem gemmis errantia sidera septem
 Illic aspiceres cursibus ire vagis.
 C Chrysopasus solem, lunam complexa smaragdus,
 Mercurium jaspis, chrysolitusque Jovem.
 Marti nubit onyx, Venus est juncta berillo,
 Saturnum magnes luget adesse senem.
 Gemmarum porro bis sex sculptura figuris
 Bis sex signorum par similisque fuit
 Vervex, Bos, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Statera,
 In septem gemmis signa tot ista nitent.
 Scorpius, Arcitenens, Capricornus, Fusor aqua-
 [rum,
 Pisces, in gemmis quinque vigendo nitent.
 Sic duodena cohors gemmarum cum duodeno
 Ordine signorum ludit honore pari.
 Postquam sumpserunt regalia fercula finem,
 Convivas alios regia mensa vocat.
 D Rex jubet ut populus, qui Susis in urbe moratur,
 Conveniat, senis festa diebus agat.
 Extra septa domus astabat porticus, horto
 Proxima florifero deliciisque dato.
 Rex jubet hic omni populo præclara parari
 Fercula, pincernas stare, novare scyphos :
 Plurima convivis ex horto gratia fluxit
 Condibatque cibos visus odorque datos,
 In speciem pascens oculos, nareis in odorem;
 In gustum fauceis nobilis hortus erat,
 Quælibet arbor ibi confert tria ; fit medicina
 Morbis ; fit fessis umbra, fit esca fami.
 Non aliquam sterilem prudens natura reliquit.
 Non illic arbor vivere virgo potest.
 In medio splendens stat vinea nobilis auro,

Argento, gemmis, ignea, clara, micant.
 Materies inerat argentea vitibus ejus,
 Aurea palmitibus, quam superabat opus.
 Distincti vario gemmarum sidere botri
 Pene videbantur gignere velle merum.
 Illic fulgebant tentoria picta, columnæ
 Argentum, funes purpura, byssus, erant.
 Insignit lectos nitor argenti, rubor auri,
 Seque smaragdinus miscet utrique color
 Convivas ridere facit, quæ ridet in auro
 Gutta sapor meri, duleis, odora nimis.
 Quorum materies ibi non erat aurea, servi
 Exsilium faciunt omnia vasa pati.
 [Convivas prandere facit qui pauperat illic
 Gustus humum, gustus aera, gustus aquas.
 Convivas reficit studio non absque palati
 Terra feris, aer alite, pisce fretum (35)].
 Convivas mulcet in odore, sapore, colore,
 Dedignans species Bacchicus ille liquor.
 Non aliquis potum speciebus adulterat illum,
 Non Thetidi Bacchum caupo maritat ibi.
 Ut potum sumat non est conviva coactus,
 Ad libitum sumit pocula quisque suum.
 Porro decens Vasthi regina paravit in aula
 Regis comparibus prandia digna suis.
 Colligit hic dominas patriæ, quas purpura vestit,
 Quas stirps nobilitat, quas beat oris honor.
 Posthæc rex hilaris post Bacchi pocula, mittens
 Eunuchos, Vasthi jussit adesse sibi.
 Ut ducibus monstret quanto stellata decore
 Eniteat facies, lumina, colla, genæ,
 Illa venire negat. Rex iram concipit, illam
 Consilio procerum privat honore suo.
 Mox jubet inquiri rex omni parte puellas,
 Insignes, dignas regis amore toro
 Qua faciem Vasthi redimant, quas forma venustet
 Quas honor et sensus nobilitetque genus.
 Maurant regis famuli præcepta, puellæ
 Adsunt egregiæ perspicuæque genis.
 Inter quas cunctis sit regi gratior Esther,
 Quam quasi spina rosam prompsit Hebræa tri-
 [bus.

Arte, cibus, aliæ proprium juvere decorem,
 Non hæc mendicat quamlibet artis opem.
 Pigmentis, oleo myrti, niveoque decore
 Auget naturæ quæque puella decus.
 Cum cultu vario dabat hæc protector earum
 Aggeus eunuchus, nilque negabat eis.
 Sufficit huic soli naturæ gratia, cujus
 In specie multas illa refudit opes.
 Mista rosis nubunt in vultu lilia; nullum
 Artis adulterium separat illa duo.
 Compluit hanc tanto natura decore quod ejus
 Plusquam mortales judicat esse genas.
 Ad se post annum dictas intrare puellas
 Rex jubet; ingrediens vespere, mane redit.
 Quarum nulla, nisi vocet hanc ex nomine princeps,

A Regis in amplexus ausa venire fuit.
 Tempus adest igitur gratum, cum debuit Esther
 Ad nutum regis ejus adire thorum
 Illa fuit quam mors orbarat utroque parente,
 Quam Mardocheus fovit amore patris
 Hic Judæus erat, hæc ejus filia solo
 Affectu, patrio sanguine neptis erat.
 Cujus consilium, doctrinam, jussa, studebat
 Fortiter in factis omnibus illa sequi.
 De Babylonis humo qua transmigraverat ille
 Transtulit hanc Susas, hic faciendo moram.
 Sed nunc ad rerum seriem redeat stylus. Esther
 Supplex ad lectum principis ire parat.
 Hæret in hanc oculo rex, nec minus hæret amore,
 Totum prædatur forma venusta virum.

B Et cognovit eam rex et dilexit amicee.
 Pro Vasthi regni fecit habere decus.
 Copulat hanc igitur sibi, dat diadema, per unum
 Mensem conjugii festa manere jubens.
 In regno data pax per mensem floruit istum
 Et sitiens et egens sanguine mucro caret.
 Ne pacem rumpat gladius, conjunctio regis
 Totius regni sibula facta fuit,
 Nam per cursores majestas regia pacem
 In toto regno jusserat esse ratam.
 Eunuchi gemini, servantes ostia regis,
 Hoc spatium regi damna necemque parant.
 Non latuit Mardocheum tam flebile mortis
 Consilium, nepti nuntiat ille dolos.

C Exhorrens tantum scelus Esther, omnia regem
 Ex Mardochei nomine scire facit.
 Res est quæsitæ, res est inventa, reosque
 In cruce suspendi principis ira jubet.
 Hoc facinus libris committitur, inquibus actus
 Regum scriptoris penna notare solet.
 Post hæc rex exaltat Aman, qui traxerat ortam
 Ex infelici germine regis Agad,
 Regis, cui vitam concessit mucro Saulis,
 Quem Samuel gladians consecrat ense Deo.
 Dictus Aman dives opibus, sublimis honore,
 Multis florebat Susis in urbe bonis.
 Huic plebs, huic proceres, huic plurima turba po-
 [tentum

Sæpe genu flectunt dum terit ille vias.

D Solus erat Mardocheus qui, legis Hebrææ
 Jussa sequens, flexum spernit habere genu.
 Sæpius hæc expertus Aman, quæ vindicet arte
 Dedecus hoc, cœpit volvere corde malo.
 Nee placet huic sic puniat hunc ut gentis Hebrææ
 Quæ manet in regno puniat omne genus.
 Rhetoricis igitur phaleris sua verba colorans
 Affectum regis ad sua vota trahit.
 Impetrat ut princeps sua scripta sigillet et omnes
 Judæi pereant, qui regna sua colunt.
 Per varias varios legatos dirigit urbes
 Quas habitando colit vulgus, Hebrææ, tuum.
 Igne perire, pati ligni suspendia, tundi,

Verbere, transfigi vulnere, scripta docent
 Luxque statuta fuit et tempore fixa fuere,
 Cum debet peragi flebile stragis opus.
 Flebilis hic rumor Mardochei ferit aures
 Infigit cordi vulnera dira dolor.
 Sacco membra tegit, clamando concutit aulam,
 Vesteis ungue secat, fletibus ora rigat.
 Reginae mandat ut sit medicina dolori
 Ut cum rege loquens exerat inde preces.
 Hæc Mardocheo jejunia mandat, ut omnis
 Gens sua jejundet Susis in urbe manens.
 Esther adit regem. Pius ille tetendit ad istam
 Aureolam virgam quam tenet ille manu :
 Oscula dat virgæ regina ; dat oscula princeps
 Stanti reginæ, sidus utrumque stupens ;
 Cumque suos oculos in forma pasceret, inquit,
 « Si, Regina, petis dona, petita feres.
 Diraidiam regni partem tua forma meretur,
 Quod cupis ergo petas, fiet id absque mora. »
 Esther ait regi : « Precor hac in luce venire
 Ad mea dignentur prandia rex et Aman. »
 Adsunt : utuntur epulis, plauduntque Lyæo
 Quem per convivas aurea vasa pluunt.
 Rex hilaris factus post largi nectaris imbrem
 Protulit hæc : « Esther, quæ cupis, illa pete. »
 Inquit : « Rex et Aman veniant precor ad mea soli
 Prandia cras ; regi tunc mea vota loquar. »
 Exit Aman lætus, assurgit vulgus eunti,
 Inclinat caput hic, flectit, ille genu ;
 Mardocheus ei nullos impendit honores,
 Nec solo motu sedis honorat eum.
 Iram dissimulans abit hic, declarat amicis
 Quanta sit ipsius gloria, quantus honor.
 Adjungens quod eum cum rege vocaverit Esther,
 Ut secum sumant luce sequente cibum.
 Nil tamen esse putat quod tanto splendet honore.
 Si Mardocheo vivere detur adhuc.
 Uxor et affines illi responsa dederunt,
 Ut magnam Xitius præparet ille trabem.
 In qua Judæus percat suspensus et illud
 Suggestat et moveat regis in aure prius.
 Ut pede festivo detersa nube doloris
 Sic ad reginæ prandia lætus eat.
 Consilio credit ; parat ergo trabem crucis instar
 Ex oculis vertex cujus ad astra fugit,
 Rex nullum somnum capit illa nocte, jubetque
 Libros afferri, regia scripta legi
 Dumque fidem Mardochei describeret, istud
 Factum, cujus ope regia vita stetit.
 Rex inquit : « Tantæ fidei quæ reddita merces ? »
 Respondetur ei : « Præmia nulla tulit. »
 Atria regis Aman subit hoc in tempore, vota
 [(36) Præconcepta promens consiliumque datum,
 [Intendit postquam fuerit sibi copia, regi]
 De Mardocheo suggestat omne malum,
 Cognitus est : patuere fores, a rege vocatur,
 Cui rex verbum dirigit, ista loquens :

(36) Hæc emittuntur in textu edito.

A « Quid fieri deceat homini quem gratia regis
 Sublimare cupit crescat ut ejus honor. »
 Ille putans de se dictum quo regis ab ore
 Prosiluit, fauces solvit ad ista suas :
 « Quem rex insignem fieri cupit, induat, ornet
 Purpura præfulgens et diadema micans.
 Regis equo sedeat cui frenum fulgeat auro
 Quem phaleræ fingunt pictaque sella tegit.
 Ducat equum primus de principibus, celer urbem
 Introeat, cives ad nova jussa vocet :
 Qui tali clamore sonat : Quem regis honorat
 Gratia, sic claro debet honore frui. »
 « Hunc Mardocheo, rex inquit, confer honorem,
 Nil prætermittas inde caveto tibi. »
 Regia jussa timens quamvis invitus honorans
 B Judæum, properans omnia complet Aman.
 Nubilus inde domum redit, hoc exponit amicis,
 Corde gemens, vultu turbidus, ore fremens.
 Rex mittit famulos ad Aman, festinet ad Esther
 (57) [Prandia. Suscepit mensa parata duos.
 Rex hilaris factus post blandi nectaris haustum,]
 Inquit reginæ, « Quæ cupis illa pete. »
 Respondit regina : « Mei populi peto vitam
 Cujus damna, neces, plebs inimica sitit. »
 Rex ait : « Hoc facinus disponere quis ausus ? »
 Intulit hæc : « Agit hoc iste cruentus Aman. »
 Iras in regem pariunt hæc verba, stuporem
 Incutiant in Aman, hic dolet, iste stupet.
 Rex hortum subit iratus, detergat ut ejus
 C Nubem tristitiæ forma serena loci,
 Corruit ante thronum reginæ criminis auctor,
 Orans ut regis leniat illa minas.
 Rex rediens pronum prope lectum conjugis illum
 Inveniens, profert aspera verba nimis.
 Proh pudor! hic hostis in regis dedecus, ipsum
 Nec metuens, Esther vult violare decus.
 Arbona respondet, stat lignum, brachia cujus
 Pro Mardochei morte paravit Aman.
 Inquit rex : « Expiet Aman suspensus in illo ;
 Puniat auctorem pœna parata suum. »
 Obtinet effectum velocem jussio regis.
 In cruce suspensum vita relinquit Aman.
 Impetrat hæc iterum regem regina precando,
 Ut damnet scriptis scripta priora novis ;
 D Ut perfecta salus Judæis detur et hostes
 Illorum pereant subjaceantque neci.
 Ut crudelis Aman pueri bis quinque necati
 In ligno corvis dent alimenta cibi ;
 Ut Mardocheus regis mereatur amorem,
 Totum possideat quidquid habebat Aman.
 Omnia rex fieri cito præcipit, omnia sunt,
 Nullam senserunt regia jussa moram.
 Cod. Helmstad. 1 addit :
 Rex qui facit convivia tempore in alvo
 Virginis est, mundo gaudia festa parans.
 Regis ad has epulas Synagoga vocatur ut intret,
 Quæ dedignatur atque venire negat.
 Respuit hanc, et captivam sibi Christus adoptat

(37) Hos versus omisit Barthius.

Ecclesiam. Sic sit nubat ut Esther ei.
Hanc infestat Aman, mundanus quisque tyrannus,
Sed perit ars ejus et manet hujus honor.

Hic subjunguntur in utroque codice Helmstadiensi versus sequentes :

Inde quod evasit mortis gavisam periculum,
Festum plebs summo fecit Hebræa Deo,
Quod debere coli veteres statuere futuris
Et festo nomen imposuere Phurim.
Solemnizat adhuc Judæus et excolit Esther,
Illud ab antiquo perpetuando decus.

X. — DE SANCTA SUSANNA.

(Vide *Patrologiæ*, t. CLXXI, col. 1287, inter Hildeberti Cenomanensis Carmina miscellanea.)

XI. — DE RUBEN.

(WARTONS, *Anglia sacra*, I, 204.)

Tu primogenitus, virtus mea, tuque doloris
Principium, donis imperioque prior :
Sicut aquæ liquor es effusus ; crescere nunquam
Posses ; læsisti nempe cubile patris.

XII. — DE AOTH.

(Ibid.)

Qui populum servet, qui dextram conterat hostis :
Illa Dei pietas pro pube mittit Aoth.

XIII. — DE JUDA MACHABÆO.

Post patris occasum Judas Machabæus, ut hostes
Exstinguat, gentes conterat, arma parat.
Fratribus et sociis, et cognatis et amicis
Fultus et adjutus, vulnus in hoste facit.

XIV-XVI. — EX EVANGELIO.

Tange, Camena. — Tres recepit. — Trina domus.
(Vide *Patrologiæ*, tom. CLXXI, col. 1388, 1389, inter Hildeberti Carmina miscellanea.)

XVII. — EX EVANGELIO SECUNDUM MATTHÆUM.

(*Hist. litt. de la France*, XVII, 35.)

Ventre Josephi cernensque stupensque Mariam
Quærit ut abscedat, clamque relinquit eam ;
Sed monet angelus hunc in somnis ut sua fiat,
Conjuge nil in ea cogitet esse mali ;
Conceptum puerum sacro de Pneumate credat,
Imponensque Jesu nomen honoret eum
Qui salvet populum, qui mundum mundet ab omni
Crimine, fit miseris spes, medicina reis.
Paruit ille sacris monitis vir, virginis esse
Gaudens, cum sancta Virgine virgo manens.

XVIII. — RECAPITULATIO UTRIVSQUE TESTAMENTI.

(LEYSER, p. 703.)

Incipit prologus in brevi recapitulatione, quæ sequi-

(37) C. in Ch. aut saltem in voce Christus a littera C. ordinaria diversa habetur, scribiturque plerumque in codicibus veteribus mss. Ch. in Christus per Græcum X. Quamvis vero hæc vox excusari

A *tur de omnibus, quæ superius diffusius pertractata sunt.*

Hæc de lege nova veterique volumina complens
Facturus finem, si licuisset, eram.

Hic fuerat standum, nisi quod diversa voluntas
Ecce mihi surgit, consiliumque novum.

Nam lector quæcunque prius diffusius egi,

Ut docilem reddam cuncta, resumo tibi :

Supra personas, et res, et nomina multa,

Descripsi, memori si bene mente tenes.

Ne qua tibi desint ea magna parte resumo,

Et brevibus verbis, brevioris stylo.

Quæres : hexametro qui me nunc lege gerebam,

Cur iterum claudis hic vehor ipse rotis.

Hoc est pentametris cur rursum versibus utor,

B Nam nequeo longæ tædia ferre moræ.

Ad metam properare juvat : vicina videtur,

Hactenus effusum quæ mihi sistat iter.

Porro quæ subdo, nova sunt, quamdam novitatem

Dum sequor in verbis, artificemque modum.

Nec tu culpandi studio, quæ seria dixi,

Otia dicturus, ludicra nostra putes.

Quidquid id est attende libens. Deservit in usum

Nostra rudimenti cura laborque tui.

Explicit prologus.

INCIPIUNT RECAPITULATIONES UTRIVSQUE TESTAMENTI.

Prima distinctio sine A.

Principio rerum post quinque dies homo primus
Conditus in sexto creditur esse die.

C Exprimit hic Christum, qui sexto tempore mundum
Ingrediens fit homo nos redimendo cruce.

Fit conjux ex osse viri, dum somnus in illum

Mittitur, et Christi mors fuit ille sopor.

Ecclesiæ signum fuit hæc de corpore Christi

Terreni generis sumpsit origo fidem,

Per ligni vetiti gustum nos ille peremit.

In cruce nos redimit ille cruore suo.

Sine B.

Ense Cain fratris transfodit viscera sanguis :

Fusus de terra clamat in aure Dei.

Judæus Christum perfodit cuspide, cujus

Sanguis sic clamat, quod male nostra lavat.

Pravos in terra fundatos exprimit Enos,

Mœnia de cujus nomine facta legis.

D Seth, cujus nomen surrectio dicitur, illum

Monstrat qui surgens de cruce summa tenet.

Enos, qui nomen Domini prius invocat, illos

Insinuat, qui spe gaudia vera petunt.

Quem redimit post septenas decies genituras

Et septem, Christus exstat imago, Lamech.

Septimus a primo patre translatus fuit Enoch :

Quos recipit requies septima signat eos.

Sine C.

Ne pereat mundus lignum Noe rexit in undis :

Per lignum per aquas nos pie Christe (37) lavas.

possit, tamen in aliis versibus auctor aut scriba adversus institutum pugnavit quo littera C. abesse debebat.

Sem signat quosdam justos, aliosque profanos,
De quo profluxit illa propago patrum.
Gentilis populi, qui noverat inter Hebræos
Vivere porro, Japhet esse figura potest.
Frater, qui patrem derisit, signat Hebræos,
Qui rident Christi probra, crucemque (38) no-
[gant.

Is, quem vir justus pro patre suo maledixit,
Judæos signat, quos modo mundus habet.
Quos patres egere reos in sanguine Christi
His verbis proles, post mala nostra lavat.
Nemroth qui turrem construxit (39) ad astra mi-
[nantem

Est Satanas quærens alta, sed ima tenens.
Mansio signat Heber, ubi prima loquela remansit,
Ædem, Christe, tuam, qua manet una fides.
Rex dominusque Salem panem vinumque litavit,
In quo signatur Christus utrumque potens.

Sine D.

Æterni Patris typus est Abraham pater : aræ
Ille suum natum consecrat, iste suum.
Nil Isaac patitur, aries fit victima : Christi
Nil patitur numen, cum moriatur homo.
Ismael ac Isaac sacra testamenta figurant :
Exprimit ille vetus. Exprimit iste novum.
Hirsutus rufus Esau notat; exprimit illos :
Qui tinxere manus sanguine, Christe, tuo.
Fratrī prælatus Jacob notat genus istud
Prætulit Hebræis qui cor opusque notat.
Est Laban Satanas, cujus nomen sonat album :
Nam tegitur falso sæpe colore Satan.
Parca Rachel manet in partu, ventri sed avaris
Jacturam pensat largus in ore nitor.
Proles nobilitat uterum Lyæ : sed egenas
Et steriles habuit, et sine flore, genas,
Pulcra Rachel sterilis mens est intenta supernis,
Fraterno parcens utilis esse lucro.
Lya viget partu, quod (40) lucra per utile verbi
Semen in ecclesiis actio sancta parit.

Sine E.

Dum vir cum Jacob luctatur missus ab alto,
Claudus in instanti sit patriarcha loco.
Cum sic luctatur Christum Synagoga fatigans
Claudicat, et (41) titubat hinc mala multa pa-
[rans
Lot sanctos signat, quos mundi finis ab illis
Dividit, ac salvat, quos mala flamma vorat.
Exor Lot notat hos, quos primum gratia Christi
Traxit, post faciunt ad mala prima viam.
Hanc patriam, qua nunc Samaria fungitur, una
Filia Lot signat, ultima nata Sion :
Doctrinis contra Dominum maculatur iniquis
Illius aut hujus incola turba loci.

Sine F.

Est Ruben primogenitus, populum notat illum

(38) *Fidemque rectius ut C careat vocabulum.*

(39) Ad C. tollendum potuisset scribi : *Qui tur-*
rim Nimroth extruxit, vel : Nemrothus turrim qui

A Quem prius elegit gratia summa Dei.
Ille cubile patris violat, dum, quam sibi Christus
Conjungit, carnem cogit inire crucem.
Scribere quos Simeon notat occidere prophetas
Postque prophetarum membra perempta Jesum
Quem manus illorum clavis terebravit acutis
Qui murus noster et petra nostra manet.
Auctores sceleris in Christi morte Levitas
Presbyterosque notat insinuatque Levi.
Judas designat Christum, quem laudat in altis
Angelus, in terris pronus adorat homo.
Bina luce solet catulus dormire leonis,
Postque duos surgit evigilatque dies.
Sic et tertia lux de somno suscitatur illum.
Qui stirpis Judæ dicitur esse leo.

B Est asinus validus Issachar recubans prope me-
[tas,

Quid bona sit requies, optima terra, videns :
Doctoremque notat, qui robustos gerit actus,
Ad veram requiem lumina mentis habens.
Quæ vitæ meta, quis mundi terminus exstet,
Commemorans, et in his mente cubare studens,
Ecclesiam signat Zabulon, quæ fluctibus hujus
Atteritur vitæ, supplicioque patet.

Dan judex, coluber in largo calle; Cerastes,
In stricto veniens : stabit iniquus equo.
Ex hoc ascendens Antichristus trahet ortum,
Ut Scriptura docens inde loquendo sonat.
Hæc erit ut coluber mordens, tanquamque cera-
[stes

C Illis qui rectis gressibus ire volunt.
Est equus hic mundus; est sessor quisque super-
[bus.

Mundi terminus est ungula pedis equi.
Ille quidem veniens in mundi turbine perdet,
Quos poterit mordens dejiciensque retro.
Bella Gad accinctus hunc præcedendo movebit;
Accinctus veniens stabit et ipse retro.
Discipulos notat hic ad Christi bella paratos,
Quos præit et sequitur gratia larga Dei
Panis pinguis Afer, pinguedine panis abundans :
Ejus delicias regibus ille dabit.
Altaris sanctus cibus illo pane notatur,
Qui reges, populos, Ecclesiamque cibatur.
D Nephtalin emissus cervus dicatur, ad omnem
Cursum succinctus, verba decoris habens :
A Domino missos celeres portare per orbem
Splendida verba Dei denotat ille viros.

Sine G.

Joseph venditus est, et Christus venditus : ille
Præficitur populis, omnibus iste præest.
Benjamin ante lupus prædam rapiens sibi mane
Arripuit sero, dividit ille cibos.
Ad typicum sensum venio. Saulum notat ille
Ex cujus natus dicitur esse tribu.
Iste prius prædam rapuit sibi more lupino,

struxit.

(40) *Lego quo, quia littera d abesse debet.*

(41) *Rectius : ac.*

Dum furit in sanctos prosequiturque pios.
 Post Paulus factus jam desinit esse superbus,
 In populum Domini dum pia verba serit.
 Manasses populis prior est, Ephremque secundus,
 Quem præcedenti prætulit ecce Deus.
 Est Thamar Ecclesia, quæ sanctos concipit actus,
 Dum tanquam baculo nititur illa cruci.
 Filo coccineo cuius manus hæsit : Hebræos
 Monstrat pollutos Christe cruore tuo.
 Nos vero frater alius monstrare videtur
 Ecclesie matris nutrit utrosque sinus.
 Diva coacta subit cum terræ principe stultam
 Insinuans animam, quam mala vana trahunt,
 Job patiens Christum passum notat; ejus amici
 Schismaticos, quorum corda superba tument.
 Filius iste Saræ de bassa (42) rex Idumæ
 Quartus successor post Esau nituit.
 Sed de stirpe Nachor frater qui dicitur Abrahæ
 Creditur hic natus sicut Hebræus ait.
 Hoc ex principio libri, quem scripsit habetur
 His ubi præmittit codicis ille locus.
 Nachor enim natos octo conjux sua Malcha
 Edidit, et primus Hus fuit inter eos.
 Pro quo, scilicet Hus a quo descendit, ab illo
 Dicitur in terra Hus, nomine Job, vir erat.

Sine II.

Ægypti princeps muliebrem vivere sexum
 Imperat, et mergi cogit in amne mares.
 Dæmon femineos et molles diligit actus,
 Ac sanctos odit prosequiturque viros.
 Vitalem Moses hoc tempore prodit ad ortum,
 Per quem Judæis lex fuit orta Dei.
 Quem fiscella neci furatur scirpea ripæ
 Fluminis impositus flens puer auget aquas,
 Aure bibit parvi vagitum filia regis;
 Tolli jussit; ali fecit; amavit eum.
 Ista sacram notat Ecclesiam, quæ credula Christi
 [stum.
 Ad fontem lavacri cernit adesse sacri.
 In ripa lacrymans Moyses Christum lacrymantem
 Denotat : in cunis fleuit uterque puer.
 Aaron, qui populos emundat sanguine, Christum
 Signat, qui lavit sanguine cuncta suo.
 Quam tetigit lepra Moysi soror, est Synagoga
 Quæ lepram patitur credere dura Deo.

Sine I.

Bella movens Amalech tanquam cruce factus ad
 [arma
 Languet Hebræorum parte levante manus.
 Prævalet et superat Hebræos, quando relaxat
 Palmas, et cessat fructus ab ore precum.
 Quod, cum dependent, admotæ mox ope petrae
 Sustentant rectas Hur Aaronque manus.
 Hoc sua tela modo marcent, dum mente levatur
 Ad cælum clamans, corde vel ore precans.
 Hocque modo celebrat tractans arcana sacerdos
 Tunc manuum supplex astat utramque levans :

A Prætentans oculos nostro sermone vocatus
 Rector Amorrhæus fertur obesse Sion.
 Nosce per hunc Satanam cum se transformat, ut
 [exstat
 Angelus et fallat qua valet arte bonos.
 Ogque Basan rector quem conclusum vocat auctor,
 Vel concludentem, denotat esse Satan.
 Nam conclusus adest cælo concludere quærens
 Est præsens mundo nos lacerando modo.
 Porro senos dies septem sacrus replet ardor
 Totque loquelæ sunt, quæ sacra verba docent,
 Per quos credentes ardescunt Pneumate sacro,
 Tot sunt sermones, quos modo mundus habet.

Sine K.

In ligno botrus pendens est, in cruce Christus :
 B Profluit hinc vinum; profluit inde salus.
 Sunt duo vectores botri gentilis Hebræus :
 Hic prior; ille sequens: cæcus hic, ille videns.
 Qui prior est dorsum curvans cæcatur Hebræus,
 Ne videat Christum credere durus ei.
 Sed plebs quæ sequitur gentilis lumine recto
 Hæret in hunc Christum mente fideque videns.
 Sabbata contemnens homo ligna legens notat illos,
 Qui mala multiplicant et sine pace manent.
 Uti thuribulis Abyron Dathan et Chore tentant
 Contra jussa Dei, schismaticosque notant.
 Sed sicut tellus tales absorbit offas,
 Sic et schismaticos puniet ira Dei.
 Qui faciunt altare recens, qui schismata quærent,
 Qui baptisma novant, Ecclesiamque premunt.
 C Conductus Balaam fuit, ut maledicat Hebræis,
 Sed maledicta magi sunt benedicta magis.
 Insidet hic asinæ; mutum loquitur pecus; ensem
 Non videt angelicum sessor; asella videt.
 Muta prius plebs gentilis, loquitur modo laudes,
 Christe, tuas : istud signat asella loquens.
 Ejus erat sessor quivis, qui falsa docebat
 Sacra coli, donec respuit illa deos.
 Donec Christus adest, qui consilii fuit alti
 Angelus, et gentes subjugat ille sibi.
 Cum Zambri scortum Phinees ferit, et notat illum
 Qui verbi gladio pessima quæque secat.

Sine L.

Est Josue Christi typus : hic divisit Hebræis
 D Terrea regna patris; regna dat iste suis.
 Si nos iste viros Jericho transmittit ad urbem,
 Per quos agnoscat gentis et urbis opus.
 Est Jericho mundus, duo testamenta redemptor.
 Misit ad hunc, hominum facta per ista probans.
 Funis coccineus pendens hærensque fenestræ
 Servat ab hoste Raab resque genusque suum.
 Nos servat roseus fusus cruor in cruce Christi
 Cuspide costa patens ista fenestra fuit.
 Gens Hebræa tribus Jericho circumsonat urbem,
 Inde ruit murus sicque triumphat eam.
 Non armis, sed verborum virtute sacrorum.
 Vicit amatores orbis in orbe fides,

(42) Bassus alioqui notat inferiorem. Forte Hagar eo nomine venit ancilla et inferior Sara, notatur.

Cujus ubi sonus insonuit mox corrui orbis
 Tota superstitio perfidiaeque status.
 Peccat Achor rapiens aurum; petra vindicat auri
 Peccatum; damnat aurea furta Deus.
 Schismaticos notat hic, qui miscent aurea scriptis
 Verba sacris: istos puniet ira Dei.
 Sæva tribus procerum, quam ditat sanguinis ortus
 Monte stetit Garizim, ut benedicit ibi.
 Infima sena tribus, quæ non ita sanguine vernat,
 Monte stat opposito verba severa movens.
 Hi quibus incumbit benedictio, corda figurant
 Quæ faciunt summæ pacis amore bonum.
 Hi quibus incumbit maledictio corda figurant
 Intuitu poenæ quæ vitiosa cavent.
 Ara notat mentem, quæ carnis conterit æstus,
 Et motus animæ sub ratione premit.
 A patre donantur aræ duo munera nobis;
 A patre qui regnat munus utrumque datur.
 Cum caro jejuna datur arida terra petenti;
 Cum gena rore madet humida terra datur.

Sine M.

Post Josuæ de principibus narratio fiet
 A quibus ad Juctan fulsit Hebræa tribus.
 Sic post te, pie rex, pie dux, pie Christe, periti
 Rectores veniunt nostrarque bella gerunt.
 Si sacra vana colens populus peccaret Hebræus
 Istos tradebat hostibus ira Dei.
 Si prece pulsaret cœlos sacra vana relinquens,
 Hostes terga dabant istud agente Deo
 Sic te jussa Dei spernente tuus viget hostis,
 Si pulses precibus æthera, victor eris.
 Peccat Hebræus adhuc: rex Eglon prævalet illi:
 Pressus et afflictus supplicat ille Deo.
 Plangit, suspirat, Gideon respirat in illo,
 Sperat qui flenti gratus adesse parat.
 Pugnis dexter Aioth pugnat, cruri datur ensis
 Dextro: rex Eglon corrui, ille redit.
 Signat Aioth justos, qui nulla parte sinistri
 Ut sint a dextris singula dextra gerunt.
 Sexcentos Sangar in vomere percutit hostes,
 Doctoresque notat qui sacra verba serunt.
 Vellus rore fluit, prius aruit area: vellus
 Judæos; gentes arida terra notat.
 Legis nube Deus prius irroravit Hebræos:
 Sed fuit a tanto plebs aliena bono.
 Vellere siccato post hæc fluit area: spretis
 Judæis genti gratia larga fuit.
 Concha repletur aquis expresso vellere: concha
 Virginis impletur sancta liquore sacro.
 Delbora sive Jachel proba quæ ligno caput hostis
 Perforat, Ecclesiæ quæque figura fuit.
 Quippe sacro ligno, signo quasi, Susara Satan
 Vincitur, orbatus juris honore sui.
 Hinc sequitur Jepte, pro cujus laude triumphii
 Vineam nata fuit hostia facta Deo.
 Claret in hoc Christus: caro cujus in arbore pen-

[dens .

A Hostia pro nostra facta salute fuit.
 Faucibus exsultat asini Sanson, cruce Christus:
 Sternitur hinc hostis, vincitur inde Satan.
 Fons novus edente salit, et prodest sitiienti:
 Nos lavat et renovat crux sacra fonte sacro.
Sine N.
 Dux fortis Gazam petit, ut societur amico,
 Ducat ut Ecclesiam tartara Christus adit.
 Fraude ducem sepelit hostilis turba: sepulcro
 Christi custodes ponit (45) Hebræa cohors:
 Hostibus ille gravis stellarum tempore surgit
 Iste sub aurora læta trophæa refert.
 Hic urbis portas, prædam tulit ille beatam:
 Prævalet ille suis; prævalet iste suis.
 Ardua rapis adit victor dux hoste subacto.

B Victor Hebræorum Christus ad astram redit.
 Quod caput illius spoliavit amica capillo
 Sacro; quod diris hostibus ille datur;
 Quod visum perdit; quod ludit; quod molit; istud
 Discute tu lector qui sacra verba legis.
 Est ratio quasi vir fragilis; caro dedita dulci
 Luxuriæ dici Dalida jure potest.
 Illa comam radit, dum te caro lubrica fallit:
 Est coma rasa Dei gratia rapta tibi.
 Ista de causa te deludit tuus hostis:
 Qui ruit e cœlo, qui mala quæque facit.
 Sic oculos perdis, quia pulvere te vitiorum
 Cæcat, ut mittas corde videre Deum.
 Teque facit torquere molam, dum circuit orbem,
 Corque tuum miserum per mala multa rotat.

Sine O.

C Ecclesiam Ruth designat de gentibus ejus
 Vir Christus caste qui sibi jungit eum.
 Anna prius sterilis inventa parens Samuelis
 Munere coelesti facta subinde fuit.
 Factaque de sterili fecunda figurat: eandem
 Ecclesiam plenam fructibus esse piis.
 Spretus Heli nascens Samuel marcescere legem
 Designat veterem, lege sequente data.
 Ad gentes legis transire decus gladiati
 Patris Heli juvenes arcaque capta petunt
 Nititur arte Saul rex, ut parvi citharistæ
 Guttas sanguineas regia tela hibant.
 Sic et Judæus in Christum perfidus, ejus
 D Esuriit, sitiit, vulnera, vincla, crucem.
 De parvis Isai minimum reperimus inungi:
 Sic agit in minimis gratia larga Dei.
 Respicit hic humiles aliena quibusque superbit
 Nam tales abjicit, atque resistit eis.
 Jure David verum David expressit, quia Christum
 Edidit ex ejus stirpe beata parens.
 Bersabee nuda regi placuit, quia legem
 Christus amat, cujus lucida verba micant.
 Rex illa privat Uriam: sic Christus Hebræum.
 Lege sua; damnum nescit uterque suum.
 Quam gerit Urias Uriam littera perdit:
 Quæ gerit Hebræus per sua scripta perit.

(45) Ut littera N. absit, substituatur: *Addit* aut simile vocabulum.

Getheum David extinguit, Christusque superbum
Qui dicebat : Erit pes super astra meus.

Sine P.

Trans hominem Salomon sensu cum rebus abuⁿ-
[dans

Fulsit, et affluxit istud et illud habens.
Dignam laude domum cujus certare decori
Non audent aliæ dedicat ille Deo.
Ecclesiam, multo quam Christus honore beavit,
Construit ex justis sidereisque viris.
Regis in æde sacra non est audita securis,
Nullus in ætherea sede tumultus erit.
Naturas hominum ; cantus avium ; medicinas
Herbarum, stellas ætheris ; alta maris ;
Vim venti : vires gemmarum, fluminis iram ;
Et rerum latebras est tibi seire datum.
Fit thronus ex ebore ; Salomon ebur induit auro :
Non meruit similem mundus habere thronum.
Rex Salomon Jesus est ; majestas numinis aurum,
Virginitas ebur est ; virgo Maria thronus.
Sub Roboam, sub Jeroboam : divisio regni
In duo facta fuit istud, agente Deo.
Designat Roboam Salomonis filius illos
Nascenti domino qui tribuere fidem,
Jeroboam servos illos ostendit Hebræos,
Quos in fine necat filius ille necis.

Sine Q.

Ignis Heliam rapit ad sublimia currus :
Non ope non curru fertur ad astra Deus.
Hospes inops mulier Heliam pascit, et ille
Pascit eam : magis hæc pascitur, ille minus,
Non huic defecit oleum farrisve medulla,
Nec minui poterat ille vel ille cibus.
Ecclesiam mulier signat Christumque propheta :
Hunc cibatur hunc reficit moribus illa bonis.
Est Christi corpus et chrismatis unctio victus :
Hinc cibatur Ecclesiam gratia larga Dei.
Iste cibus semper expenditur ; iste redundat
Semper ; nec minui sive perire potest.
Sumptus in altari panis manet integer ; illum
Semper sumis ; eum sumere semper habes.
Ascendat calvus, pueri clamant Helyseo ;
Sed necat ursus eos, devorat ille simul.
Jure notat calvus Christum : calvaria nempe
Dicitur esse loci pars, ubi Christus obit.
Ursi sunt illi duo : Titus, Vespasianus :
Jerusalem cives hic secatur, ille necatur.

Clamantes : Crucifige Jesum ! crucifige ! necan-
[tur,

Et patrum culpas tota propago luit.

Das famulo baculum, tradas Helisæe ministro :
Nil agitur surgit te veniente puer ;
Non hominem salvat præmissæ littera legis :
Cœpimus adventu vivere, Christe, tuo.

Sine R.

Totus fit Naaman mundatus, dum subit undam :
Nos penitus mundat quos aqua sancta lavat.
Peccans Ozias Judæam denotat ejus
Fœtet pollutum labe fluente caput.

A Sic et Judæos Dominumque fidemque negantes
Polluit impietas, et mala fama necat.

His Ezechias, cui judex addidit annos,
Signat eos, quibus est danda beata quies.

Josias sanctum pascha facit idola tollit :
Pascha Jesus faciens idola quæque fugat.

Fit Sedechias cæcus delatus ad hostes ;
Subjectus Satanæ lumine mentis eget.

Sanctus Esaias pandit loca mystica, tanquam
Sint evangelicum quæ sua lingua sonat.

Castus homo natus Enathot patiendo loquendo
Te signavit in hac laude benigne Jesu.

Hos tua lingua Jesu docuit : nos passio lavit
Utilis ecclesiis illa vel illa fuit.

Sine S.

B Qui mala corripuit Ezechiel notat illum,
Qui mundi rector omnia recta docet.
Dum populo loquitur, labor et dolor opprimit il-
[lum,

Cum docet his plebem fert patiturque crucem,
Electrum nitidum, binæque videntur ab illo

Virgæ quæ latet hic mira figura fuit.
Fulget in electro nitor argenti rubor auri.

Emicat in Domino cum deitate caro.
Argentum carnem ; deitatem denotat aurum ;

Carne Dei Verbum copulat ista duo.
Virga prior virgo ; crux altera virga vocatur :

Illa decore placet ; ista vigore valet.
Vita datur mundi, Christum pariente puella ;

C Vipereum frangit crux benedicta caput.
Floruit et vixit pudor in Daniele ; per illum

Et vigor exprimitur innuiturque pudor.
Efficitur Daniel, qui floret carne pudica,

Quem non ad vitium cæca libido trahit.
Qui carnem macerat, qui rerum culmen abhorret

Lubrica contemnit cum Daniele viget.
Sine T.

Cum mœcham ducis Osee : signas crucifixum
Ecclesiam mœcham pronuba mœcha viro.

O prior Ecclesia prius idola vana colendo,
Mœcha quidem fueras corde dolosa Deo.

Sed conversa modo sis regis amica superni,
Numina falsa cavens carmina vera canens.

Nunc Domino laudes celebras sponso canis hym-
[nos :

Glorificas illum moribus, ore, fide.

Pro sponso laudis modo psalmis, vocibus, hym-
[nis,

Cum quo gaudebis ac sine fine canes.

Sine V.

Porro Joel sonat incipiens hominemque peten-
[tem :

Prima sacra menti dona notare potest
Pastorem plebis in Amos pastore notabis :

Ille gregi, plebi profuit iste Dei.

Pascens Abdias centenos pane prophetas :
Altos doctores pontificesque notat.

Num tales debent cœlestis nectare panis
Pascere credentes Ecclesiæque fidem.

Tales commendat sermonis gratia, tardos
Lacte cibant solido fortia corda cibo.

Sine X.

Tam sermone Jonas, quam naufragio, notat illum,
Qui patris est sermo naufraga corda docens.
Mittitur hic; missus metuit; metuens fugit; intrat
Vas fugiens; somnum vase receptus init;
Unda tumet; missa sors hunc facit in mare mergi;
Pisce voratur homo; supplicat ille Deo;
Pisci præcipitur, ut quem tenet evomat offam;
Auctoris verbo paruit ille sui.
Tertia quando dies primum jubar attulit orbi
Evomit in terram bellua jussa Jonam.
A domino servus et filius a patre missus
Dicitur: hic Domino paruit ille patri
Puppe Jonas dormit: moritur Jesus in cruce. Servi
Ille sopor: domini mors pretiosa fuit.
Puppis ligna crucem: Domini tumulum gula ceti
Signat. In hoc per tres dormiit ille dies.
Tertia facta dies vomuit de ventre prophetam:
De tumulo Dominum suscitatur illa dies.

Sine Y.

Cernit mente locum, pronuntiat ista Michæas:
Quo paritura Deum regia mater erit.
Nomine teste Nahum consolator notat illum
Qui nos confortat et bona verba sonat.
Fortis luctator Habacuc, qui cornua vidit,
In manibus Domini quisque fidelis homo.
Qui Domino credit, qui salvatum cruce mundum
Prædicat et toto spargit in orbe fidem.
Illos insinuat Sophonias speculator,
Qui Martham spernunt esse Maria volunt.
Præcipit Aggæus Domini domus ut renovetur
Ut juvenescat opus quod senuisse videt.
Unus septenis lapis est ornatus ocellis,
Quem Zacharias mente stupente videt.
Hic est justitiæ sol, quem septena replevit
Gratia, cui penitus omnia nuda patent.
Nuntiat angelicus Malachias dona piorum,
Pœnas pravorum iudicii que diem.
Ille figurat eum, qui dicitur angelus alti
Consilii, qui fons est et origo boni.
Mathan, Achiam, Sadoch, Abian, Aian,

A Tobi tres pueros, magnificentique Jesum
Esdras, Zorobabel, Esther, Judith, Machabæos:
Non sine Susanna quæ fuit æqua viro.
Cum supradictis quos carminis ordine puri
Continet hos, tenet hos, lex vetus illa viros.
Explicit de antiquis patribus. Incipit de novis.

Sine Z.

Isti sunt in lege nova baptista Joannes
Cum patre, cum matre, virgo Maria parens.
Petrus et Andreas, Paulus, Jacobusque Joannes,
Custos virgineus qui sine labe fuit.
Thomas, Matthæus, Philippus, Bartholomæus,
Jacobus et Judas non malus imo bonus.
Matthias, Marcus, Lucas, Simeon, Timotheus,
Barnabas et Titus hi docuere fidem.
B Explicit de patribus Novi Testamenti.

XVII. — EPILOGUS.

Oratio Petri Rigæ qui librum composuit.

His te, Petre, tui merito mediante laboris,
Consociet Christus connumeretque bonis:
Ut cum te luteo solvet de carcere, regni
Consortem faciat participemque sui.
Qua ne fraudari possis mercede, beate
Vivere te faciat et sine labe mori.

Amen.

Item oratio cujusdam qui diruta redintegravit
Me simul in serie qui libri abrupta redege,
Nec comes, at servus hic tibi, Petre, fui.
Sed quis sim taceo, volo namque latere, minusque
Mundi, plus oculis cognitus esse Dei.
Novit enim Dominus ob publica commoda fratrum
Quis super hoc motus, qualia vota tuli.
Cumque sit illud opus quod non nisi cœlitus hausit
Mens tua, divinum turba beata canet.
Fratribus hoc factum pro commoditate legendi.
Si qua tua est merces in regione poli,
Me quoque munificet propter suppleta libelli,
Portio perpetui quantulacunque boni.
Et tu, lector, habe partem precis hujus utriusque.
Si nostrum cupias idque preceris agi,
Dicito: Fiat; ego respondeo: Sic cupientem
Te quoque contingat hac prece posse frui.

Amen.

ÆGIDII PARISIENSIS

VERSUS

De numero librorum utriusque Testamenti et modo legendi.

(LEYSER, *Historia poetarum mediæ ævi*, p. 741).

De numero librorum utriusque Testamenti, et modo legendi.

Clauditur iste liber in quadraginta libellis.

PATROL. CCXII.

D Dat triginta duos lex vetus. Octo nova.
Sunt ita dispositi mira brevitate libelli,
Præscripti numeri monstrat ut ordo tibi.

2